

KULTURA

Odvisni smo od socialnega učenja. Druge vrste so odvisne od dednosti, mi pa nimamo instinkta za preživetje (dojenček ne more sam preživeti)

KELLOG > Kellogov eksperiment: svojega otroka sta vzgajala s šimpanzom, ki ga je v enem letu prehitel v razvoju. Kasneje pa otrok prehitil šimpanza, ker se je začel učiti kulture.

Prilagajamo se različnim okoljem, to je naša prednost. Živali se ne morejo prilagajati. Kultura ima izdelan program za preživetje.

Beseda kultura izhaja iz latinske »cultura«, kar pomeni obdelovanje zemlje. Je nasprotje naturi (spontano, čisto drugače). Dojemamo kot umetnost.

Kultura je široko področje duhovnega (religija, običaji, navade, jezik, norme, vrednote, vzorci vedenja...) in materialnega sveta (hiše, kulturni spomeniki, orodja, knjige...).

ZNAČILNOSTI KULTURE

- Kultura ni biološka
- Vsebuje duhovne in materialne elemente
- Je kolektivna
- Je naučena
- Je prenosljiva: 1. skozi čas/diahrono (iz generacije v generacijo)
2. istočasno/sinhrono (se preseliš, sprejmeš drugo)
- Vsaka kultura mora trajati skozi prostor in čas
- Ni trenutna, je dolgotrajna
- Je radikalno oddaljena od narave
- Vsakega člana opremi s primanjkljaji
- Je nezavedna
- Poznamo različne smeri kulture

ELEMENTI KULTURE

- Jezik
- Vzorci vedenja
- Vrednote (vsi imamo lestvico vrednot - nekaj kar je za nas pozitivno)
- Norme (najpomembnejši element - neko pravilo)

POJMI KULTURE

 INTERKULTURALIZEM - Proces sodelovanja in prežemanja različnih kultur. Proces je pogosto enosmeren (Amerikanizacija evropske kulture)

 MULTIKULTURALIZEM - stanje, ko druga poleg druge v eni državi obstajajo različne kulture, vendar ena kultura od druge prevzema elementov kulture

 DOMINANTNA KULTURA - je tista, ki prevladuje nad drugimi, druge (**MARGINALNE**) pa potisne ob rob.

 DIFUZIJA - širjenje elementov ene kulture v drugo

 AKULTURACIJA - je proces prilagajanja ene kulture drugi, prilagajanje

priseljencev kulturi družbe v katero so se preselili. Če se ne prilagajajo jih družba izloči.

✚ GLOBALIZACIJA-je proces povezovanja(vojaškega,gospodarskega, ekonomskega...)družb, v ožjem pomenu pa tudi kultur.

✚ ETNOCENTRIZEM-naša kultura je edino merilo za presojanje druge, nam tuje kulture. Gre za prepričanje, da imamo boljšo kulturo kot drugi, da so jezik, vrednote, norme edino pravilne in normalne. Gre za delitev kultur na »višje« in »nižje«. Vendar kulture niso »višje« in »nižje«, so samo različne.

✚ KULTURNI RELATIVIZEM-postaviti se v kulturo in jo gledati z njihovimi očmi ter jo poskušati razumeti.

NORME,

So smernice vedenja v določeni situaciji. V vsaki kulturi obstajajo elementi, ki natančno določajo kako se moramo vesti. Ene so sprejemljive, druge ne. Norme prepovedujejo in zapovedujejo.

Norme so funkcionalne in pozitivne za reprodukcijo sistema in večino norm ponotranjimo v procesu socializacije.

Delimo jih na **FORMALNE** in **NEFORMALNE**.

- ✘ FORMALNE:so pravne, oblikujejo in podajajo jih za to pristojni organi.
- ✘ NEFORMALNE:nenapisana pravila znotraj določenih skupin.

SANKCIJE,

So ukrepi, ki bodo zadeli tistega, ki se ne bo ravnal v skladu z normami.

Delitev sankcij:

1.FORMALNE in NEFORMALNE

- FORMALNE:vzgojni ukrepi, zapori, denarne kazni....
- NEFORMALNE:izločitev iz skupine, posmehovanje, zasmehovanje...

2.POZITIVNE in NEGATIVNE sankcije

Sovpadajo. Posmehovanje:negativna in neformalna

VREDNOTE

Vsak posameznik ima lestvico vrednot; so splošnejše od norm. Gre za prepričanje kaj je dobro, pravilno, zaželeno. Delujejo kot motivacija, da si postavljamo določene cilje in si prizadevamo da bi jih dosegli.(ljubezen, prijateljstvo, svoboda, mir, materialne dobrine...).

So naše prepričanje. Tako norme kot vrednote so univerzalen(v vseh družbah) pojav.Regulirajo vedenje posameznika tako kot hoče družba.

SUBKULTURA

SUB-pod

Oblikuje lasten odnos do dominantne kulture, vendar pa imajo z dominantno skupne elemente. Razviti morajo dovolj razpoznavno obliko in strukturo da jih prepoznamo. Imajo svoje vzorce vedenja. Udeleženci z dejavnostmi, življenjskim stilom in vrednotami izražajo svojo pripadnost. Niso v sporu z dominantno kulturo, razlikujejo se po starosti /generacijah. Pogoji za opredelitev takšnih manjšin je njihova skupinska identiteta. Lahko

govorimo o subkulturah kriminalcev, poklicnih voznikov, preprodajalcev mamil, glasbenikov...

MLADINSKE SUBKULTURE

Subkulture šestdesetih, sedemdesetih let je proučeval **MIKE BRAKE**. Razdelil jih je na:

- SPODOBNA MLADINA, uspe preživeti čas, ne da bi se priključili k subkulturi.
- PRESTOPNIŠKA MLADINA, izhaja iz delavskega razreda(slabe razmere, pomanjkanje emocionalnosti...)Večinoma moški(tatvine, vandalizem, prostitucija,...)
- KULTURNIŠKI UPORNIKI, so privrženci literarno/umetniškega sveta, sami pa niso umetniki(srednji sloj)
- POLITIČNO MILITATNA MLADINA najbolj odločno teži po korenitnih spremembah (mirovna gibanja-green peace, hipiji, proti Vietnamski vojni...)Politične skupine. Danes govorijo o **MLADINSKO SCENSKIH OKOLJIH**.

MNOŽIČNA KULTURA

Posredujejo jo mediji. Cilj je dobiček. Narekuje kako se naj oblačimo, kaj naj jemo.

Usmerja v potrošništvo, poneumlja ljudi, namenjena je širšem krogu občinstva. Je kulturna industrija.

Primer: Mehiške nadaljevanke-happy ends

ELITNA KULTURA

Je nasproti množični. Poslužujejo se je visoki, elitni razredi. Člani morajo imeti čas, mir predznanje. Je enkratna in razvija okus po umetniški vrednosti.

LJUDSKA KULTURA

Je ravno tako nasprotna množični. Je samostojna in spontana dejavnost skupin, posameznikov, v njej posamezniki izražajo svoja čustva.(podoknice, pravljice...)

LJUBITELJSKA KULTURA

Zajema veliko število ljudi(pevski zbori,...).